

119 . Trâmpoaiele | Comuna: Zlatna | Județ: Alba | Punct: Grohaș | Anul: 2017

Anul: 2017

Cod RAN: 2103.01

Perioade: Preistorie, Antichitate

Epoci: Preistorie, Epoca romană târzie

Categorii sit: Apărare (construcții defensive)

Autori: Gabriel Bălan, Raluca Burlacu-Timofte, Călin Șuteu, Anca Timofan, Meda Toderăș, Cornel Bucurenciu

Instituții: Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, SC Gigapixel Art Srl, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită

Raport

La poalele Vârfului Grohaș, în extremitatea de vest a teritoriului satului Trâmpoaiele, se află urmele unei fortificații de formă rectangulară, pe care localnicii o numesc cetatea de la Mărul Roșu (pl. 1/2-3). Fortificația se află pe o șa de lângă Vârful Grohaș, cu o altitudine de peste 1100 m. Acesta este poziționat în Munții Metaliferi și face parte dintr-o serie de vârfuri înalte care delimitează spre vest bazinul Ampoiului (pl. 1/1; 2/1-2).

Obiectivele cercetării arheologice de la Trâmpoaiele au fost: (1) datarea fortificației; (2) stabilirea tipului de fortificație și identificarea elementelor defensive; (3) evaluarea potențialului arheologic al Vârfului Grohaș.

O secțiune de 22x2 m a fost deschisă pe latura de SE a fortificației, fiind orientată NV-SE. Secțiunea a fost împărțită în 11 carouri de 2x2 m, de la SE spre NV. Amplasarea secțiunii spre colțul de E al fortificației a depins foarte mult de intervențiile ulterioare vizibile chiar și pe imaginile din satelit (pl. 1/2-3). Secțiunea intersectează interiorul fortificației, valul și zona exterioară. În luna octombrie, Călin Șuteu (UAB) a realizat mai multe fotografii aeriene cu ajutorul unei drone.

Stratigrafie. Sub humusul vegetal, de culoare brună, se află un strat lutos, de culoare brună-deschisă, care are o grosime variabilă de 0,20-0,40 m, în care au fost descoperite materialele arheologice. În interiorul fortificației, în carourile 9-10, a fost documentat un al doilea strat, de consistență lutoasă și culoare neagră, care suprapune stratul steril din punct de vedere arheologic. Stratul steril, de culoare galbenă, are o consistență lutoasă și multe pietre în compoziție. În caroul 11, dar și în exteriorul fortificației, stratul de culoare brună-deschisă suprapune stratul steril. Valul a fost intersectat în secțiunea de sondaj, în carourile 6-8. În profilul secțiunii, valul este reprezentat de un strat de pământ lutos și numeroase pietre mari și mijlocii (pl. 4/1, 4), care au fost înregistrate până la adâncimea de 1,30 m de la nivelul actual de călcare (care este și coama valului). La baza valului se află o platformă din pietre, așezate pe două "asize" peste stratul steril (pl. 4/5-6). Șanțul se află în fața valului și a fost intersectat în carourile 3-6. Stratul de umplere este similar cu cel din val, fiind de culoare galbenă. Multe pietre din val au fost descoperite în poziție secundară în șanț, în partea aflată spre val. Un strat de culoare brună a fost înregistrat doar în partea superioară a șanțului, acesta având grosimea maximă de 0,12 m (pl. 4/2-3).

Complexe. Fortificația de formă rectangulară, cu laturile de 33-34 m, orientată NV-SE (pl. 1/3), constă dintr-un val amenajat cu piatră și pământ și un șanț săpat în exterior. Față de nivelul de călcare din interior, valul are o înălțime de 1 m. Calculând și platforma din pietre așezate pe două "asize" de la baza valului, acesta are o înălțime păstrată de 1,30 m (pl. 3/5; 4/1, 4, 6). În exterior, până la adâncimea maximă a șanțului, a fost înregistrată o diferență de nivel față de coama valului de 2,95 m. Platforma de la bază și mai multe pietre așezate pe cant sunt argumentele că valul avea o lățime inițială de 5,40 m (pl. 4/1, 6). Numeroasele pietre colmatate, împreună cu stratul lutos de culoare galbenă, sunt dovezi că valul avea o înălțime cu mult

mai mare. Forma șanțului în secțiune este albiată (de forma literei "U"). Deschiderea șanțului, calculat de la marginea exterioară a valului, este de 4,70 m. Pornind de la baza valului, șanțul are o adâncime de 1,70 m. Față de nivelul de călcare din exterior nu prezintă o diferență foarte mare, doar 0,70 m adâncime. Umplutura șanțului constă dintr-un strat lutos, de culoare galbenă, similar stratului înregistrat în interiorul valului (pl. 3/4, 6; 4/2-3). Urmele unei palisade nu s-au descoperit. Acest lucru nu este surprinzător, dacă luăm în calcul numeroasele pietre colmatate din partea superioară a valului (pl. 4/2). Interesant este că nici în șanț nu au fost descoperite urme de cărbune, ceea ce ne face să credem că această fortificație nu a fost incendiată. În interiorul fortificației, am identificat o structură din piatră legată cu pământ, lungă de 6 m, orientată NV-SE, amenajată direct pe nivelul de călcare (pl. 3/3). Aceasta datează din epoca romană, dovadă stând numeroasele fragmente ceramice și piese de fier descoperite în strat și pe nivel. Această structură din piatră reprezintă baza turnului de observație, care, probabil, era construit din lemn.

Inventarul este sărăcăcios și constă doar din obiecte de fier (o lamă de cuțit, cuie și numeroase țințe care provin de la sandale) și fragmente ceramice (oale, cupe, ulcioare etc.). Alături de materialele din epoca romană, în secțiunea de sondaj au fost descoperite în poziție secundară mai multe piese litice confecționate din silex, care sugerează prezența unui sit preistoric în apropiere.

Concluzii. Au fost îndeplinite primele două obiective ale proiectului: (1) fortificația datează din epoca romană și (2) elementele defensive ale fortificației constau dintr-un val și un șanț. Din datele pe care le avem acum la dispoziție, putem afirma că la Grohaș se află un burgus, termen care desemnează un turn de observație fortificat. Turnul și partea superioară a valului erau amenajate din lemn. Trebuie să menționăm că turnul de la Trâmpoiele se află în districtul minier Almaș - Stănița, parte componentă a Cadrilaterului Aurifer al Munților Metaliferi -nota 1. Conform lui V. Wollmann, cele mai apropiate centre de exploatare romane de locul în care a fost cercetat turnul sunt minele Haneș, Larga, Breaza, Fața Băii, Fericele și Albini -nota 2. În aceste turnuri se aflau mici detașamente militare care aveau rolul de protejare și apărare a centrelor de exploatare minieră și a căilor de acces -nota 3. În lipsa unor date certe, nu putem stabili ce detașament era cantonat la Grohaș. În zona auriferă a Munților Metaliferi sunt menționate unități ale legiunii a XIII-a Gemina și un *numerus Maurorum Hispanensium*, care era staționat la Ampelum (Zlatna) -nota 4. O analogie pentru turnul de la Grohaș poate fi fortificația de la Abrud, construită din lemn și pământ, dar de două ori mai mare (50/40 m) din punct de vedere al dimensiunilor -nota 5.

Cel de-al treilea obiectiv propus rămâne să fie îndeplinit cu altă ocazie. Numeroase halde de steril, tăuri și mai multe guri de mină atestă o exploatare a minereului aurifer, prin galerii, în epocă contemporană, la începutul secolului al XX-lea. În același timp, cercetările de teren au pus în evidență existența unui drum care ar putea data din epoca romană, care lega exploatarea minieră de orașul Ampelum.

Note

- 1)V. Wollmann, *Mineritul metalifer, extragerea sării și carierele de piatră din Dacia romană / Der Erzbergbau, die Salzgewinnung und die Steinbrüche im Römischen Dakien*, Bibliotheca Musei Napocensis XIII / Veröffentlichungen aus dem Deutschen Bergbau-Museum Bochum 63, Cluj-Napoca, 1996, p. 134-140, pl. LXXXIV.

2)Ibidem, p. 138-139, pl. LXXXIII.

3)D. Benea, *Metalurgia și prelucrarea fierului în Dacia*, în *Bibliotheca Historica et Archaeologica Universitatis Timisiensis* 9, 2008, p. 20.

4)Ibidem, p. 20.

5)Moga, Mesaroș 1980 - V. Moga, V. Mesaroș, *Cercetările arheologice de la Abrud (jud. Alba)*, în *Apulum* 18, 1980, p. 141-149.

[Raportul 5895 din cronica.cimec.ro](#)
[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
